

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 22 §:n muuttamisesta sekä laiksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annettua lakia sekä säädettäväksi laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä. Lakiehdotusten tavoitteena on nykyisen rekisterienpidon saattaminen henkilörekisterilainsäädännön edellyttämälle tasolle.

Työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutos, jonka mukaan lääkäri todetessaan ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaalloisen tilan tekee asiasta ilmoituksen työsuojelun piiriviranomaiselle. Tämä toimittaa ilmoituksen tilastotiedot työministeriöön. Edelleen ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työsuojelun piiriviranomainen antaa tiedot tässä laissa tarkoitetusta ammattitaudista tai työstä johtuneesta sairaalloisesta

tilasta työterveyslaitokselle työperäisten sairauksien rekisteriä varten.

Ehdotetussa laissa ammatissaan syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille altistuvien rekisteristä saatetaan valtakunnallinen rekisteri henkilörekisterilain vaatimuksia vastaavalle säädöstasolle. Samalla on tarpeen säätää tietojen luovutuksesta. Rekisteröinnin tarkoitus on tunnistaa syöpäsairauden vaaraa aiheuttavat aineet ja altistuneet työntekijät.

Molemmissa lakiehdotuksissa on otettu huomioon se, että työsuojeluhallitus hallinnollisena keskusvirastona on lakkautettu ja sen hoitamat tehtävät siirretty pääosin työministeriöön ja työsuojelupiirien työsuojelutoimistoihin.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1. Lakiehdotusten perustelut	6
1. Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhaus-		1.1. Laki työsuojelun valvonnasta ja muutok-	
ta työsuojeluasioissa	3	senhausta työsuojeluasioissa annetun lain	
1.1. Esityksen tavoitteet ja keinot	3	22 §:n muuttamisesta	6
1.2. Nykyinen tilanne	3	1.2. Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville	
1.2.1. Lainsäädäntö	3	aineille ja menetelmille ammatissaan altis-	
1.2.2. Käytäntö	3	tuvien rekisteristä	7
1.2.3. Muutoksen syyt	3	2. Voimaantulo	8
1.3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset		LAKITEKSTIT	9
vaikutukset	4	1. Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhaus-	
1.4. Yhteys muuhun esitykseen	4	ta työsuojeluasioissa annetun lain 22 §:n muut-	
2. Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille		tamisesta	9
ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekiste-		2. Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille	
ristä	4	ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekiste-	
2.1. Esityksen tavoitteet ja keinot	4	ristä	10
2.2. Nykyinen tilanne	4	LIITE	11
2.2.1. Lainsäädäntö	4	Rinnakkaistekstit	11
2.2.2. Käytäntö	5	1. Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenha-	
2.2.3. Muutoksen syyt	5	usta työsuojeluasioissa annetun lain 22 §:n	
2.3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset		muuttamisesta	11
vaikutukset	5		
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6		

YLEISPERUSTELUT

1. Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa**1.1. Esityksen tavoitteet ja keinot**

Työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa (131/73) säädetään lääkärin toimintavelvoitteesta siten, että milloin lääkäri on todennut työn suorittajassa ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaalloisen tilan, hänen on viipymättä tehtävä asiasta ilmoitus lääninlääkärille ja työsuojelun piiriviranomaiselle. Tätä ilmoitusmenettelyä on pidetty hankalana ja epätarkoituksenmukaisena. Ehdotuksen tavoitteena on yksinkertaistaa ja helpottaa ilmoitusmenettelyä poistamalla velvoite lähettää ilmoitus lääninlääkärille. Ilmoitusmenettelyn yksinkertaistamisella pyritään parantamaan myös ilmoitusten kattavuutta. Ehdotuksen tärkeimpänä tarkoituksena on antaa henkilökisterilain edellyttämä täydentävä säädös työterveyslaitoksen oikeudesta ilmoitusten saantiin.

1.2. Nykyinen tilanne**1.2.1. Lainsäädäntö**

Työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain eli valvontalain 22 §:n 2 momentissa on säädetty lääkärin toimintavelvoitteesta: ”Milloin lääkäri on todennut työn suorittajassa ammattitautilaissa (1343/88) tarkoitettua ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaalloisen tilan, on hänen viipymättä tehtävä asiasta ilmoitus lääninlääkärille ja työsuojelun piiriviranomaiselle vahvistettua lomaketta käyttäen. Lääkärin on epäillessään sairautta ammattitaudiksi perehdyttävä työntekijän työolosuhdetietoihin niiden haittatekijöiden osalta, jotka voivat vaikuttaa ammattitaudin syntyyn.”

1.2.2. Käytäntö

Lääkärin käyttämä ilmoituslomake ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaalloisen tilan ilmoittamiseen on ollut itsestään jäljentävä sisältäen neljä osaa, joista yksi on lähetetty

työsuojelupiiriin, kaksi lääninlääkärille, josta yksi eteenpäin työsuojeluhallitukseen ja yksi on jäänyt diagnoosin tehneelle lääkärille. Lääninlääkärit ovat toimittaneet ilmoitukset työsuojeluhallitukseen ylläkäärille, mistä menettelystä ei ole säädetty millään tavalla, vaan se on perustunut sovittuun menettelytapaan. Lääkärin ilmoitusvelvollisuutta lyödään laimin yleisesti. Lääkärikunnan taholta on valitettu ilmoitusmenettelyn hankaluudesta lähettää ilmoitukset kahteen osoitteeseen.

Työterveyslaitoksen oikeudesta ammattitautia tai työstä johtunutta muuta sairaalloista tilaa koskevien tietojen saantiin henkilökisterilain (471/87) nojalla ei ole säännöstä. Tietosuoja-valtuutettu on katsonut asiasta antamassaan lausunnossa, että työterveyslaitoksen oikeudesta kyseisten tietojen saantiin olisi säädettävä lailla. Työterveyslaitos on pitänyt Suomen ammattitautitekisteriä vuodesta 1964 ja ollut ainoa ammattitauteja koskevan erityistilaston julkaisija vuosina 1964—88.

Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto r.y. alkoi tilastoida ammattitauteja vuonna 1988. Samalla työterveyslaitoksen ylläpitämä Suomen ammattitautirekisteri muutettiin työperäisten sairauksien rekisteriksi ja tapaturmavakuutuslakiin (608/48) otettiin säännös (64 a §; 39/88), jonka nojalla taattiin työterveyslaitoksen oikeus saada ammattitaukeista tieto vakuutuslaitokselta tai vakuutuslaitosten yhteiselimeltä. Valvontalain 22 §:ssä tarkoitettujen tietojen luovutusta työsuojeluhallitukselta työterveyslaitokselle ei tässä yhteydessä käsitelty. Ilmoitusten merkitsemiseen työperäisten sairauksien rekisteriin on työministeriö myöntänyt työterveyslaitokselle yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/51) 20 §:ssä tarkoitettua luvan näiden tietojen saantiin.

1.2.3. Muutoksen syyt

Lääkärin tekemää ilmoitusmenettelyä ammattitaudista tai työstä johtuneesta muusta sairaalloisesta tilasta sekä lääninlääkärille että työsuojelun piiriviranomaiselle on tarpeen yksinkertaistaa siten, että ilmoitus toimitetaan vain työsuojelun piiriviranomaiselle. Lääninhallitukset eivät käytä ammattitaukeista tai työstä johtuneesta muusta sairaalloisesta tilasta saamiaan ilmoituksia juurikaan kansalaisten

terveydentilan seuraamiseen. Lähes kaikki lääninhallitukset katsoivat lausunnoissaan ilmoitusmenettelyn yksikertaistamiseen esitetyllä tavalla olevan tarvetta. Jos ilmoitusmenettelyä yksinkertaistetaan, se parantaisi tietojen saannin kattavuutta. Ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairaalloisten tilojen ilmoittaminen ja sen kattavuuden parantaminen on tärkeää työperäisten sairauksien esiintyvyyden seuraamiseksi ja työsuojelutoimien kohdentamiseksi.

Työterveyslaitoksen oikeudesta ilmoitusten saantiin on henkilörekisterilain perusteella tarpeen säätää lailla. Valvontalain 22 §:n 3 momentissa säädettäisiin, että työsuojelun piiriviranomainen toimittaisi ilmoituksen tiedot työministeriöön ja että työterveyslaitos saisi työsuojelun piiriviranomaiselta tarvitsemansa tiedot kuten se on saanut ne aikaisemmin työsuojeluhallitukselta. Työsuojeluhallituksen hoitamat tehtävät siirrettiin osittain 1 päivästä maaliskuuta 1993 alkaen työministeriöön. Työministeriö voi sopimuksella antaa työsuojeluvuorontaan liittyvän ilmoitusten tilastoinnin teknisesti ylläpidettäväksi työterveyslaitokselle. Työterveyslaitos tekisi kaksi kertaa vuodessa yhteenvedon ja lähettäisi tiedot työsuojelun piiriviranomaisille, työministeriöön ja lääninhallituksiin; tästä menettelytavasta sovittaisiin osapuolten kesken erikseen.

1.3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä organisatorisia eikä taloudellisia vaikutuksia. Esitys ei muuta ammattitautien ja työperäisten sairauksien nykyistä rekisteröintimenettelyä eikä rekisteröitävää tietosisältöä. Ehdotus poistaa turhan työn lääninhallituksista ja useaan osoitteeseen tehtävä lomakkeiden postitus jää pois.

1.4. Yhteys muuhun esitykseen

Eduskunnalle ehdotetaan annettavaksi erikseen samanaikaisesti hallituksen esitys työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamisesta, jolloin siihen lisättäisiin uusi 21 a § ja uusi 25 §:n 3 momentti ja muutettaisiin 26 §:n 1 momenttia. Mainittu esitys ja tämä esitys on laadittu siten, että ne voidaan käsitellä ja ehdotetut laki-

muutokset saattaa voimaan toisistaan riippumatta.

2. Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä

2.1. Esityksen tavoitteet ja keinot

Lakiehdotuksen tavoitteena on nykyisen rekisterinpidon saattaminen säätämistasoltaan henkilörekisterisäädösten edellyttämälle tasolle.

Työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetun valtioneuvoston päätöksen (1182/92) 19 §:n 3 momentin mukaan työministeriön tehtävänä on huolehtia siitä, että tiedot työnantajakohtaisista luetteloista työpaikalla käytettävistä ja esiintyvistä syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja niistä sisältävistä tuotteista sekä niistä työntekijöistä, jotka altistuvat syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille, tallennetaan tätä tarkoitusta varten perustettuun rekisteriin. Työsuojeluhallituksen ja työterveyslaitoksen välisen sopimuksen perusteella työsuojeluhallituksen rekisteri — ammatissaan syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille altistuvien työntekijöiden rekisteri eli ASA-rekisteri — on työterveyslaitoksessa, joka huolehtii sen ylläpitämisestä sekä tuottaa siitä laadittavat tilastojulkaisut. Kerättäessä ja talletettaessa työntekijöiden tietoja henkilökohtaisten terveystietojen varalta syntyy henkilörekisterilaissa tarkoitettu henkilörekisteri. ASA-rekisterin rekisterinpitäjää, tietosisältöä ja tietojen luovutusta koskevat säädökset ja määräykset ovat valtioneuvoston päätös- tai sitä alemman tasoisia. Tämän esityksen tarkoitus on saattaa valtakunnallinen rekisteri henkilörekisterilain vaatimuksia vastaavalle säädöstasolle. Samalla on tarpeen säätää tietojen luovutuksesta.

2.2. Nykyinen tilanne

2.2.1. Lainsäädäntö

Ammatissaan syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille altistuneiden rekisteröinti perustuu ILO:n yleissopimukseen n:o 139, jonka Suomi ratifioi 7 päivänä huhtikuuta 1977 ja joka tuli voimaan Suomessa 5

päivänä toukokuuta 1978. Tarkemmat määräykset rekisterin sisällöstä ja sen pitämisestä on annettu seuraavissa säädöksissä:

— valtioneuvoston päätös työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta (1182/92)

— työsuojeluhallituksen päätös syöpäsairauden vaaraa aiheuttavien aineiden ja tuotteiden sekä niille altistuvien työntekijöiden luetteloinnista (6/86)

— sosiaali- ja terveysministeriön päätös syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista aineista sekä niiden merkinnöistä ja myrkkyluokituksista (477/88).

Työsuojeluhallituksen ja työterveyslaitoksen välillä on tehty sopimus (19.5.1977) ASA-rekisterin perustamisesta toimimaan työterveyslaitoksen yhteydessä.

2.2.2. Käytäntö

Työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetun valtioneuvoston päätöksen 19 §:n mukaan työnantajan on, siten kuin työministeriö tarkemmin määrää, pidettävä luetteloa työpaikalla käytettävistä ja esiintyvistä syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja niitä sisältävistä tuotteista sekä niistä työntekijöistä, jotka altistuvat syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille. Luettelosta tulee ilmetä, mikäli tieto on käytettävissä, työntekijöiden altistumisen määrä. Luettelon sisältämät tiedot on vuosittain työministeriön määräämällä tavalla toimitettava asianomaisen työsuojelupiirin työsuojelutoimistolle.

Työministeriön tehtävänä on huolehtia siitä, että tiedot tallennetaan tätä tarkoitusta varten perustettuun rekisteriin.

Työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annettu valtioneuvoston päätös tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Sitä ennen altistuneiden työntekijöiden luettelointi on tullut tehdä työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetun valtioneuvoston päätöksen (583/85) mukaisesti työsuojeluhallituksen määräämällä tavalla. Työsuojeluhallituksen ja työterveyslaitoksen välisen sopimuksen perusteella työsuojeluhallituksen ASA-rekisteri on ollut työterveyslaitoksessa, joka huolehtii sen ylläpitämisestä sekä tuottaa siitä laadittavat tilastojulkaisut.

Rekisteröinnin ensisijainen tarkoitus on yksilöä koskeva työsuojelu: tunnistaa syöpäsairauden vaaraa aiheuttavat aineet ja altistuneet työntekijät sekä kohdistaa heihin käytännön

työsuojelutoimia työperäisen syövän ennalta ehkäisemiseksi (altistavien aineiden ja menetelmien valvonta, työntekijöiden terveyden seuranta, altistumisen mittaaminen työympäristöstä ja työntekijöiden biologinen monitorointi). Vastaisuudessa työperäisen syövän korvaushakemuksen tueksi tullaan myös käyttämään ASA-rekisterin tietoja altisteista ja altistumisajoista.

Toinen rekisterin käyttötarkoitus on työterveyden ja työsuojelun tutkimus. Tutkimus arvioi työntekijöiden altisteitaista syöpäriskiä ja useiden altisteiden aiheuttamaa kokonaisriskiä sairastua syöpään toimiala-, työpaikka- ja tehtäväkohtaisesti sekä kehittää tutkimukseen liittyviä menetelmiä.

Kolmanneksi ASA-rekisteristä tulee voida tuottaa tarvittavat tilastotiedot työsuojelu- ja terveysviranomaisten käyttöön sekä vastata kansallisesta ja kansainvälisestä työntekijöiden altistumista kuvaavasta tilastotuotannosta.

ASA-rekisteriin ilmoitettuja työosastoja oli vuonna 1990 yhteensä 1914 ja altistuneita työntekijöitä 16614. Suurin osa ilmoituksista (53 %) koski teollisuuden aloja. Yleisimmät altisteet olivat kromi (VI)-yhdisteet, nikkeli ja sen epäorgaaniset yhdisteet sekä asbesti.

2.2.3. Muutoksen syyt

Kerättäessä ja talletettaessa työntekijöiden tietoja henkilökohtaisten terveysriskien varalta syntyy henkilörekisterilaissa tarkoitettu valtakunnallinen henkilörekisteri, jota ylläpidetään teknisenä tallenteena.

Työsuojeluhallituksen ja työterveyslaitoksen välisen sopimuksen perusteella työsuojeluhallituksen ASA-rekisteri on työterveyslaitoksessa, joka huolehtii sen ylläpitämisestä sekä tuottaa siitä laadittavat tilastojulkaisut.

Nykyisellään ASA-rekisterin rekisterinpitäjä, tietosisältöä ja tietojen luovutusta koskevat säädökset ja määräykset ovat valtioneuvoston päätös- tai sitä alemman tasoisia.

On tarpeen saattaa valtakunnallinen rekisteri henkilörekisterilain vaatimuksia vastaavalle säädöstasolle. Samalla on tarpeen säätää tietojen luovutuksesta.

2.3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä organisatorisia

eikä taloudellisia vaikutuksia. Esitys ei muuta ammatissaan syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille altistuvien rekiste-

röintimenettelyä eikä rekisteröitävää tietosisältöä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 22 §:n muuttamisesta

22 §. Ilmoitusmenettelyn yksinkertaistamiseksi ehdotetaan lain 22 §:n 2 momenttiin tehtäväksi muutos, jonka mukaan lääkäri todetessaan ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaalloisen tilan tekee asiasta ilmoituksen työsuojelun piiriviranomaiselle. Ehdotuksen mukaan työministeriö määräisi erikseen työsuojelupiirin tavasta toimittaa ilmoituksen tilastotiedot edelleen työministeriöön. Ilmoituksen tietoja työministeriö käyttäisi huolehtiesaan työsuojelun alueellisesta ohjauksesta ja tarkastuksesta esimerkiksi huolehdittaessa työsuojelun suunnittelun ja kehittämisen kannalta tarpeellisista toimenpiteistä. Voimassa olevan lain mukaan ilmoitus tehdään myös lääninlääkärille, joka on lähettänyt ilmoituksen työsuojeluhallitukselle. Ehdotuksen mukaan ilmoitusta ei välttämättä edellytetä tehtäväksi vahvistettua lomaketta käyttäen, vaan sen voi tehdä myös muutoin, kunhan ilmoitus sisältää vahvistetun kaavan tarkoittamat tiedot. Erikseen säädetty lääkärin salassapitovelvollisuus ei saa estää ilmoituksen tekemistä.

Ilmoituksen sisältämien tietojen käyttötarkoitus työsuojeluviranomaisen toiminnassa ehdotetaan lisättäväksi lain 22 §:n 2 momenttiin. Työsuojeluviranomaiset tarvitsevat ilmoituksen sisältämiä tietoja työsuojeluvalvonnan kohdentamisessa ja kehittämisessä. Työsuojeluviranomainen voisi nykyistä paremmin informoida esimerkiksi valmistajia ja maahantuojia kemikaalien aiheuttamista haitoista sekä ohjata työsuojelupiirien tarkastustoimintaa haittojen torjumiseksi. Työsuojeluhallinnosta annetun lain (16/93) 1 §:n mukaan työsuojeluhallinnon tehtävänä on työministeriön johdolla huolehtia työsuojelun alueellisesta ohjauksesta ja tarkastuksesta. Edelleen lain 2 §:n mukaan työsuojelu-

luhallinnon tulee työsuojelun edistämiseksi kehittää työn turvallisuutta ja terveellisuutta, huolehtia työsuojelun suunnittelun ja kehittämisen kannalta tarpeellisista toimenpiteistä, huolehtia työsuojelun neuvonta-, tiedotus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta sekä antaa ohjeita, neuvoja ja lausuntoja työsuojelusta annettujen säännösten ja määräysten soveltamisesta.

Lisäksi ilmoituksen tietosisältö ehdotetaan määriteltäväksi lain 22 §:n 2 momentissa. Ilmoituksen tietosisältö ei muutu nykyisestä. Henkilötietojen sisällyttäminen ilmoitukseen, kuten tähän astikin on tapahtunut, on tarpeen ja tarkoituksenmukaista sekä säädösten mukaisen työsuojeluvalvonnan kannalta että ilmoituksen tarkoittaman henkilön oikeusturvan kannalta. Työntekijöiden terveyden sekä työpaikan olosuhteiden terveellisuuden kehittämisen kannalta työsuojeluviranomaisen on ammattitautia tai työstä johtunutta muuta sairaalloista tilaa koskevassa ilmoituksessa saatava henkilöiden henkilötiedot. Työympäristön puutteiden vuoksi sairastuneiden henkilöiden ja sitä kautta vaarallisten tehtävien ja työpisteiden on oltava tunnistettavissa henkilötietojen avulla työsuojelutoimien toteuttamiseksi. Tieto ammattitautien ilmaantumisesta tai kemiallisen tekijän aiheuttamasta liika-altistuksesta on tarpeen työpaikan olosuhteiden parantamiseksi ja työperäisten sairauksien ehkäisemiseksi. Myös työperäisiin sairauksiin kohdistuva terveyden seurantatutkimus tarvitsee henkilöstön tunnistetiedot, jotta tarvittavat terveydentilaa ja sairauksia sekä työperäistä altistumista koskevat seurantatapahtumat voidaan liittää oikeaa yksilöä koskeviksi.

Lain 22 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan työsuojelun piiriviranomaisen tulee antaa tiedot tässä laissa tarkoitusta ammattitaudista tai työstä johtuneesta sairaalloisesta tilasta työterveyslaitokselle työperäisten sairauksien rekisteriä varten. Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/78) 2 §:ssä ja asetuksen

(501/78) 1 §:ssä säädetään työterveyslaitoksen tehtäväksi suorittaa ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairauksien tutkimusta, selvittelyä, diagnosointia ja hoitoa sekä osallistua työsuojeluun ja työterveyshuoltoon liittyvien säännösten, määräysten ja ohjeiden valmisteluun ja kehitystyöhön sekä suorittaa niiden edellyttämää tutkimus- ja selvitystyötä. Työterveyslaitos tallettaa ammattitaukeista ja muista työstä johtuvista sairauksista työperäisten sairauksien rekisteriin sairastuneen henkilötiedot (nimi, henkilötunnus, sukupuoli, ammatti), työnantajan ja työpaikkaa (työnantaja, toimiala, työpaikkakunta) sekä altistumisen laatua ja kestoja (altisteet eli ammattitaudin aiheuttajat, altistumisajat altisteittain) koskevat tiedot sekä tiedot sairauden laadusta, toteamisesta, sen aiheuttamasta haitasta ja vakuutuslaitoksen korvauspäätöksestä (diagnoosit, sairastumiskä, sairasloman pituus, sairauden toteamisaika ja toteamiskerta, sairauden toteamispaikka, haitta-aste, haittaluokka, vakuutuslaitos, rekisteröintinumero, päätös korvattavuudesta) sekä tekninen rekisteröintinumero, rekisteröintivuosi ja rekisteröinnin tietolähde. Tarkoituksena on, että työterveyslaitos tekisi kaksi kertaa vuodessa yhteenvedon rekisteristä ja lähettäisi tiedot työsuojelun piiriviranomaisille, työministeriöön ja lääninhallituksiin; tästä menettelytavasta sovittaisiin osapuolten kesken erikseen.

Lain 22 §:n uudessa 3 momentissa ehdotetaan todettavaksi, että työterveyslaitoksen oikeudesta saada tietoja työperäisten sairauksien rekisteriä varten vakuutuslaitokselta tai vakuutuslaitosten yhteiselimeltä on säädetty erikseen tapaturmavakuutuslain 64 a §:ssä. Edelleen ehdotetaan todettavaksi, että työministeriön oikeudesta saada tilastoa varten tarpeellisia tietoja työnantajan vakuutuslaitokselle tekemästä tapaturmailmoituksesta on säädetty erikseen tapaturmavakuutuslain 64 §:ssä.

1.2. Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä

1 §. Lain 1 § sisältää syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuneiden rekisterin (ASA) määrittelyn. Työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetun valtioneuvoston päätöksen mukaan

työministeriö vahvistaa luettelon tekijöistä, joita on määriteltujen arviointiperusteiden mukaan pidettävä työpaikalla syöpäsairauden vaaraa aiheuttavina. Syöpäsairauden vaaraa aiheuttavien aineiden ja tuotteiden sekä niille altistuvien työntekijöiden luetteloinnista annettussa työsuojeluhallituksen päätöksessä määrätään työnantajan pitämän ASA-luettelon sisällöstä. Syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista aineista sekä niiden merkinnöistä ja myrkkyluokituksesta annetussa sosiaali- ja työministeriön päätöksessä määrätään syöpävaarallisten aineiden luettelosta.

2 §. Lain 2 §:ään ehdotetaan nimenomainen säännös, että työnantajan on siten kuin työministeriö tarkemmin määrää, pidettävä luetteloa työpaikalla käytettävistä ja esiintyvistä syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja niitä sisältävistä tuotteista sekä niistä työntekijöistä, jotka altistuvat syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille. Lisäksi ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että luettelon pitämisestä on tiedotettava työntekijöille ja heidän edustajilleen.

3 §. Luettelon sisältämät tiedot on vuosittain työministeriön määräämällä tavalla toimitettava asianomaisen työsuojelupiirin työsuojelutoimistolle. Työministeriön tehtävänä on huolehtia siitä, että tiedot työnantajakohtaisista luetteloista tallennetaan tätä tarkoitusta varten perustettuun ASA-rekisteriin. Valtakunnallisen ASA-rekisterin rekisterinpitäjä on työministeriö. Työsuojeluhallinnosta annetun lain 1 §:n mukaan työsuojeluhallinnon tehtävänä on työministeriön johdolla huolehtia työsuojelun alueellisesta ohjauksesta ja tarkastuksesta. Edelleen lain 2 §:n mukaan työsuojeluhallinnon tulee työsuojelun edistämiseksi kehittää työn turvallisuutta ja terveellisuyttä, huolehtia työsuojelun suunnittelun ja kehittämisen kannalta tarpeellisista toimenpiteistä, huolehtia työsuojelun neuvonta-, tiedotus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta sekä antaa ohjeita, neuvoja ja lausuntoja työsuojelusta annettujen säännösten ja määräysten soveltamisesta. Näitä tehtäviä varten työministeriö ylläpitäisi ammatissaan syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille altistuvien seuranta- ja ennaltaehkäisyä varten valtakunnallista rekisteriä. Pykälässä ehdotetaan, että ASA-rekisteriin talletetaan tiedot samansisältöisinä kuin syöpäsairauden vaaraa aiheuttavien aineiden ja tuotteiden sekä niille altistuvien työntekijöiden luetteloinnista annetussa työsuojeluhallituksen

päätöksessä määrätään työnantajan pitämän ASA-luettelon sisällöksi.

Pykälässä ehdotetaan myös säädettäväksi, että rekisteröidyllä on oikeus saada rekisteriote itseään koskevien tietojen tarkistamiseksi valtakunnallisesta ASA-rekisteristä. Tällä on merkitystä yksilön oikeusturvan kannalta häntä koskevassa päätöksenteossa.

4 §. Tietojen luovuttamisesta ASA-rekisteristä ehdotetaan nimenomaista säännöstä lain 4 §:ään. Työnantaja on velvollinen luovuttamaan tässä laissa tarkoitetut tiedot työsuojelupiiriin työsuojelutoimistolle siten kuin 3 §:ssä säädetään. Työsuojelun piiriviranomainen on velvollinen luovuttamaan saamansa tiedot työministeriön rekisterin ylläpitäjälle eli työterveyslaitokselle tallentamista varten. Tarkoitus on, että työsuojelun piiriviranomainen saa luovuttamansa tiedot rekisteristä konekielisenä käyttöönsä. Jatkossa työterveyslaitos tekisi kaksi kertaa vuodessa yhteenvedon rekisteristä ja lähettäisi tiedot työsuojelun piiriviranomaisille ja työministeriöön; tästä menettelytavasta sovitaisiin osapuolten kesken erikseen.

Viranomaisella ja vakuutuslaitoksella on oikeus saada tietoja syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille altistuneesta henkilöstä häntä koskevaan päätöksentekoon; etuuden myöntämistä tai työsuojeluun liittyvää päätöksentekoa varten.

Viranomaista koskevasta tiedonsaantioikeudesta on säännöksiä muun muassa työterveyshuoltolaissa (743/78), kansanterveyslaissa (66/72), tapaturmavakuutuslaissa, tapaturmavakuutuslain ja ammattitautilain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (850/48), työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa ja työturvallisuuslaissa (299/58). Vakuutuslaitosten tiedonsaantioikeudesta on säännöksiä muun muassa sairausvakuutuslaissa (364/63), tapaturmavakuutuslaissa, tapaturmavirastosta annetussa

laissa (389/65) sekä vakuutusosoikeudesta annetussa laissa (14/58).

Työministeriölle ehdotetaan oikeutta salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 3 §:ssä tarkoitettut tiedot työterveyslaitokselle sen toiminnasta ja rahoituksesta annetussa laissa ja asetuksessa säädetyn työn ja terveyden välisen vuorovaikutuksen, työsuojelun ja työterveyshuollon tutkimukseen ja kehittämiseen. Työterveyslaitos on sopimukseen perustuen ylläpitänyt ASA-rekisteriä työsuojeluhallituksen lukuun rekisterin perustamisesta lähtien ja julkaissut siitä tuotettavat vuositilastot tilastovuodesta 1979 lähtien. Koska työterveyslaitos tekee ASA-rekisteristä tilaston ohella jatkuvaluonteista tutkimus- ja selvitystoimintaa, edellytetään laissa olevaa valtuutusta tietojen luovutukseen. Tähän astinen työterveyslaitoksen tietojen käyttö on perustunut työministeriön myöntämiin lupiin yleisten asiakirjojen julkisuudesta annetun lain nojalla työsuojeluhallituksen ja työterveyslaitoksen välillä tehdyn sopimuksen mukaisesti.

2. Voimaantulo

Työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamista koskeva lakiehdotus ei muuta ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaalloisen tilan nykyisen ilmoittamisen menettelytapoja.

Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä ei muuta nykyistä käytäntöä rekisterinpidosta.

Siksi ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa 16 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (131/73) 22 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1346/88), sekä

lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1988 annetulla lailla uusi 3 momentti seuraavasti:

22 §

Milloin lääkäri on todennut työn suorittajassa ammattitautilaissa (1343/88) tarkoitetun ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaalolaisen tilan, on hänen viipymättä tehtävä salassapitosäännösten estämättä asiasta ilmoitus vahvistettua kaavaa käyttäen työsuojelun piiriviranomaiselle. Työministeriö määrää erikseen työsuojelupiirin veloitteesta toimittaa ilmoituksen tilastotiedot työministeriöön. Työsuojeluviranomaiset käyttävät ilmoituksen tietoja työsuojelun valvonnassa työsuojeluhallinnosta annetussa laissa (16/93) säädettyjen tehtävien suorittamista varten. Ilmoituksen tulee sisältää sairastuneen henkilötiedot, työnantajaa ja työpaikkaa sekä altistumisen laatua ja kestoja koskevat tiedot sekä tiedot sairauden laadusta, toteamisesta ja sen aiheuttamasta haitasta sekä vakuutuslaitoksen nimi. Lääkäriin on epäillensä sairautta ammattitaudiksi perehdyttävä työntekijän työolosuhdetietoihin niiden haitatekijöiden osalta, jotka voivat vaikuttaa ammattitaudin syntyyn.

Työsuojelun piiriviranomaisen tulee toimittaa 1 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen sisältyvät tiedot työterveyslaitokselle työperäisten sairauksien rekisteriä varten, jota työterveyslaitos ylläpitää ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairauksien tutkimusta, selvittelyä, diagnosointia, hoitoa ja ehkäisyä varten työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetussa laissa (159/78) ja asetuksessa (501/78) työterveyslaitokselle säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Työterveyslaitoksen oikeudesta saada tietoja työperäisten sairauksien rekisteriä varten vakuutuslaitokselta tai vakuutuslaitosten yhteiselimeltä säädetään erikseen. Työsuojeluviranomaisen oikeudesta saada tilastoa varten tarpeellisia tietoja työnantajan vakuutuslaitokselle tekemästä tapaturmailmoituksesta säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
kuuta 199 .

2.

Laki

syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien seurantaa sekä ennaltaehkäisyä varten pidetään työnantajakohtaista luetteloa sekä valtakunnallista rekisteriä siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Työnantajan on, siten kuin työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta tarkemmin määrätään, pidettävä luetteloa työpaikalla käytettävistä ja esiintyvistä syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja niitä sisältävistä tuotteista sekä niistä työntekijöistä, jotka altistuvat syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille. Työnantajan pitämään luetteloon on merkittävä työosastoittain ja kalenterivuositain:

- 1) työnantajaa koskevat tiedot;
- 2) käytetyt ja esiintyvät syöpäsairauden vaaraa aiheuttavat aineet;
- 3) syöpäsairauden vaaraa aiheuttavaa ainetta sisältävät tuotteet ja niiden käyttömäärät vuosittain;
- 4) syöpäsairauden vaaraa aiheuttavan aineen käyttötapa tai muu sille altistumista aiheuttava syy;
- 5) altistettujen työntekijöiden nimet, henkilötunnukset, ammatit ja altistumistiedon peruste.

Luettelon pitämisestä on tiedotettava työntekijöille ja heidän edustajilleen.

3 §

Edellä 2 §:ssä tarkoitetun luettelon sisältämät

tiedot työnantajan on toimitettava työministeriön määräämällä tavalla vuosittain työsuojelupiiriin työsuojelutoimistolle, joka edelleen toimittaa tiedot työministeriön syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuneista pitämään valtakunnalliseen rekisteriin (*ASA-rekisteri*). Työministeriö voi antaa tässä tarkoitetun rekisterin ylläpitämisen työterveyslaitokselle. Rekisteröidyllä on oikeus rekisteriotteella tarkastaa itseään koskevat tiedot rekisteristä.

4 §

Vakuutuslaitoksella tai viranomaisella on oikeus saada tietoja työnantajalta 2 §:ssä tarkoitusta luettelosta sekä työministeriöltä valtakunnallisesta ASA-rekisteristä syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille altistuneesta työntekijästä häntä koskevan etuuden myöntämistä varten tai työsuojelullista päätöksentekoa varten siinä laajuudessa kuin tiedoilla on vaikutusta käsiteltävän asian ratkaisuun.

Työministeriö voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 3 §:ssä tarkoitetut tiedot työterveyslaitokselle työn ja terveyden välisen vuorovaikutuksen, työsuojelun ja työterveyshuollon tutkimukseen ja kehittämiseen.

5 §

Tämä laki tulee voimaan
kuuta 199 .

päivänä

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Työministeri *Ilkka Kanerva*

1.

Laki

työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa 16 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (131/73) 22 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1346/88), sekä

lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1988 annetulla lailla uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

Milloin lääkäri on todennut työn suorittajassa ammattitautilaissa (1343/88) tarkoitetun ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaaloloisen tilan, on hänen viipymättä tehtävä asiasta ilmoitus *lääkärille ja* työsuojelun piiriviranomaiselle vahvistettua lomaketta käyttäen. Lääkärin on epäillessään sairautta ammattitaudiksi perehdyttävä työntekijän työolosuhdetietoihin niiden haittatekijöiden osalta, jotka voivat vaikuttaa ammattitaudin syntyyn.

Milloin lääkäri on todennut työn suorittajassa ammattitautilaissa (1343/88) tarkoitetun ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaaloloisen tilan, on hänen viipymättä tehtävä *salasapitosäännösten estämättä* asiasta ilmoitus vahvistettua kaavaa käyttäen työsuojelun piiriviranomaiselle. Työministeriö määrää erikseen työsuojelupiirin veloitteesta toimittaa ilmoituksen tilastotiedot työministeriöön. Työsuojeluviranomaiset käyttävät ilmoituksen tietoja työsuojelun valvonnasta työsuojeluhallinnosta annetussa laissa (16/93) säädettyjen tehtävien suorittamista varten. Ilmoituksen tulee sisältää sairastuneen henkilötiedot, työnantajaa ja työpaikkaa sekä altistumisen laatua ja kestoja koskevat tiedot sekä tiedot sairauden laadusta, toteamisesta ja sen aiheuttamasta haitasta sekä vakuutuslaitoksen nimi. Lääkärin on epäillessään sairautta ammattitaudiksi perehdyttävä työntekijän työolosuhdetietoihin niiden haittatekijöiden osalta, jotka voivat vaikuttaa ammattitaudin syntyyn.

Työsuojelun piiriviranomaisen tulee toimittaa 1 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen sisältyvät tiedot työterveyslaitokselle työperäisten sairauksien rekisteriä varten, jota työterveyslaitos ylläpitää ammattitautien ja muiden työstä johtuvien sairauksien tutkimusta, selvittelyä, diagnosointia, hoitoa ja ehkäisyä varten työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetussa laissa (159/78) ja asetuksessa (501/78) työterveyslaitokselle säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Työterveyslaitoksen oikeudesta saada tietoja työperäisten sairauksien rekisteriä varten vakuu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tuslaitokselta tai vakuutuslaitosten yhteiselimeltä säädetään erikseen. Työsuojeluviranomaisen oikeudesta saada tilastoa varten tarpeellisia tietoja työnantajan vakuutuslaitokselle tekemästä tapaturmailmoituksesta säädetään erikseen.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .*